

**КЗ «Новгород – Сіверський фаховий медичний коледж»
Чернігівської обласної ради**

**Випускова циклова комісія практичної та професійної підготовки
спеціальності 223 Медсестринство**

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Заступник директора
з навчальної роботи

 О.В. Новик 05 вересня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
МЕДСЕСТРИНСТВО В ПСИХІАТРІЇ
ТА НАРКОЛОГІЇ

Галузь знань	22 Охорона здоров'я
Спеціальність	223 Медсестринство
Освітньо-професійна програма	Сестринська справа

2024 рік

Робоча програма навчальної дисципліни
МЕДСЕСТРИНСТВО В ПСИХІАТРІЇ ТА НАРКОЛОГІЇ

для студентів галузі 22 Охорона здоров'я,
спеціальності 223 Медсестринство
ОПП Сестринська справа 2022 року, 28 сторінок.

Розробник: викладач медсестринства в психіатрії та наркології
КЗ "Новгород - Сіверський фаховий медичний коледж" ЧОР Новик О. В.

Робоча програма затверджена на засіданні випускової циклової комісії
професійної та практичної підготовки спеціальності 223 Медсестринство
Протокол № 1 від " 5 " вересня 2024 року

Голова випускової циклової комісії професійної та практичної підготовки
спеціальності 223 Медсестринство

(підпис)

Косачова Л.М.

Перезатверджено	Протокол №1 від «__»_____2025р.
Перезатверджено	Протокол №1 від «__»_____2026р.
Перезатверджено	Протокол №1 від «__»_____2027р.
Перезатверджено	Протокол №1 від «__»_____2028р.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Загальна кількість годин -90	Галузь знань <u>22 Охорона здоров'я</u>	<u>Нормативна</u>	
	Спеціальність: <u>223 Медсестринство</u> ОПП: Сестринська справа	Рік підготовки:	
		3-й / 4-й	
		Семестр	
		5-й / 7-й	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 5 самостійної роботи студента - 1	Освітньо-професійний ступінь: фаховий молодший бакалавр	Лекції	
		28 год.	
		Практичні	Лабораторні
		52 год.	
		Семінарські	
		Самостійна робота	
		10 год.	
		Вид контролю: диференційований залік	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 5: 1

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

2.1 Мета: оволодіння основами клінічного мислення, засвоєння вміння оцінювати стан пацієнта, орієнтування в патології нервової системи, уміння вибрати правильну тактику при наданні невідкладної долікарської допомоги в психіатрії та наркології.

2.2 Основними завданнями вивчення дисципліни Медсестринство в психіатрії та наркології є засвоєння теоретичного матеріалу й формування вмінь та навичок, що дають можливість застосовувати їх для вирішення практичних професійних завдань, складання плану медсестринського догляду за пацієнтом з порушенням психічних функцій.

2.3. Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів фахової передвищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання у ОПП та Стандарті).

2.3.1. Вивчення навчальної дисципліни забезпечує опанування студентами компетентностей:

– інтегральна:

Здатність вирішувати типові спеціалізовані завдання в медичній галузі або у процесі навчання, що вимагає застосування положень і методів відповідної науки та може характеризуватися певною невизначеністю умов; відповідальність за результати своєї діяльності;

здійснення контролю інших осіб у визначених ситуаціях.

– загальні:

ЗК 2 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 3 Усвідомлення рівних можливостей та гендерних проблем.

ЗК 4 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 5 Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 6 Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 8 Здатність до міжособистісної взаємодії.

- спеціальні :

СК 1 Здатність до застосування професійних стандартів та нормативно-правових актів у повсякденній медичній практиці.

СК 2 Здатність до вміння задовольняти потреби пацієнта протягом різних періодів життя (включаючи процес умирання), шляхом обстеження, діагностики, планування та виконання медичних втручань, оцінювання результату та корекції індивідуальних планів догляду та супроводу пацієнта.

СК 3 Здатність до самоменеджменту у професійній медичній діяльності.

СК 4 Здатність до співпраці з пацієнтом, його оточенням, з іншими медичними й соціальними працівниками на засадах сімейно-орієнтованого підходу, враховуючи особливості здоров'я чи перенесені хвороби та фізичні, соціальні, культурні, психологічні, духовні чинники і фактори довкілля, здійснювати санітарно-просвітницьку роботу.

СК 5 Здатність до динамічної адаптації та саморегуляції у важких життєвих і професійних ситуаціях з урахуванням механізму управління власними емоційною, мотиваційно-вольовою, когнітивною сферами.

СК 6 Здатність до роботи в мультидисциплінарній команді при здійсненні професійної діяльності, для ефективного надання допомоги пацієнту протягом життя, з урахуванням усіх його проблем зі здоров'ям.

СК 7 Здатність до вміння обирати обґрунтовані рішення в стандартних клінічних ситуаціях, спираючись на здобуті компетентності та нести відповідальність відповідно до законодавства.

СК 8 Здатність до використання інформаційного простору та сучасних цифрових технологій в професійній медичній діяльності.

СК 9 Здатність до використання сукупностей професійних навичок (умінь) при підготовці та проведенні діагностичних досліджень та застосовуванні дезінфікуючих і лікарських засобів у професійній діяльності.

СК 10 Здатність до забезпечення безпеки пацієнта, дотримання принципів інфекційної та особистої безпеки, збереження здоров'я у процесі здійснення догляду, виконання маніпуляцій, процедур, при переміщенні та транспортуванні пацієнта, наданні екстреної медичної допомоги.

СК 11 Здатність до застосування сукупностей втручань та дій для забезпечення пацієнту гідного ставлення, конфіденційності, захисту його прав, фізичних, психологічних та духовних потреб на засадах транскультурального медсестринства, толерантної та неосудної поведінки.

СК 12 Здатність до безперервного професійного розвитку фахівців у сфері охорони здоров'я (освіта впродовж життя).

СК 13 Здатність до використання професійно профільованих знань, умінь та навичок для здійснення санітарно-гігієнічних і лабораторних досліджень, протиепідемічних та дезінфекційних заходів.

СК 14 Здатність до дотримання принципів медичної етики та деонтології.

СК 15 Здатність до здійснення профілактичних втручань, спрямованих на зменшення інфекційних захворювань серед дорослого та дитячого населення, зокрема вакцинацію згідно з календарем профілактичних щеплень та екстрену імунoproфілактику, включаючи її популяризацію.

2.3.2. Вивчення навчальної дисципліни забезпечує набуття студентами наступних програмних результатів навчання:

РН 1. Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами для комунікації, ведення медичної та іншої ділової документації

РН 2. Застосовувати сучасні цифрові та комунікативні технології для пошуку інформації та документування результатів професійної діяльності

РН 3. Застосовувати основні положення законодавства в охороні здоров'я.

РН 4. Вести медичну документацію за формами, встановленими нормативно-правовими документами.

РН 5. Дотримуватися правил охорони праці та безпеки життєдіяльності.

РН 6. Обирати тактику спілкування з пацієнтами та членами їхніх родин, колегами, дотримуючись принципів професійної етики, толерантної та неосудної поведінки при здійсненні професійної діяльності, з урахуванням соціальних, культурних, гендерних та релігійних відмінностей.

РН 7. Застосовувати паліативну компетентність при роботі з пацієнтами, їх оточенням, медичними та соціальними працівниками під час здійснення професійної діяльності.

РН 8. Вживати заходи спрямовані на створення безпечного лікарняного середовища та дотримання лікувально-охоронного режиму, в інтересах збереження власного здоров'я та зміцнення здоров'я пацієнта.

РН 9. Розпізнавати й інтерпретувати ознаки здоров'я і його змін, хвороби чи інвалідності (оцінка/діагноз), обмежень можливості повноцінної життєдіяльності та визначати проблеми пацієнтів при різних захворюваннях і станах.

РН 10. Вміти проводити підготовку пацієнта до лабораторних, інструментальних та інших досліджень, здійснювати забір біологічного матеріалу та проб, скеровувати до лабораторії.

РН 11. Застосовувати лікарські препарати та медикаменти при здійсненні медсестринського процесу

РН 12. Виконувати медичні маніпуляції та процедури відповідно до фахових протоколів, стандартів, алгоритмів, включаючи надання послуг з первинної медичної допомоги в складі команди первинної медичної допомоги .

РН 13. Надавати екстрену та невідкладну долікарську медичну допомогу.

РН 14. Здійснювати заходи щодо збереження репродуктивного здоров'я населення з метою покращення демографічної ситуації.

РН 15. Надавати консультативну допомогу та здійснювати навчання населення щодо здорового способу життя, наслідків нездорового способу життя, важливості збільшення фізичної активності та здорового харчування, вакцинації; забезпечувати реабілітацію реконвалесцентів та диспансеризацію пацієнтів.

РН 16. Вживати заходи, спрямовані на специфічну та неспецифічну профілактику захворювань.

РН 17. Вживати протиепідемічні заходи в осередку інфекційних та особливо небезпечних захворювань при здійсненні професійної діяльності.

РН 18. Дотримуватися правил ефективної взаємодії в команді для надання якісної медичної допомоги різним категоріям населення.

РН 19. Здійснювати взаємозалежні професійні функції з метою забезпечення якісної медичної допомоги населенню.

3. Структура навчальної дисципліни

№ з/п	Тема	Кількість годин			
		Загальний обсяг	Лекції	Навчальна практика під керівництвом викладача	Самостійна робота
	Розділ 1. Загальні питання психіатрії				
1.	Історія психіатрії. Учення про вищу нервову діяльність (ВНД). Психіка. Класифікація і типи перебігу психічних хвороб. Методи обстеження психічнохворих. Загальна психопатологія (проблеми пізнання, відчуттів та сприйняття, пам'яті та уваги, емоцій, рухово-вольової сфери та потягів, мислення, свідомості, інтелекту та поведінки у психічнохворих).	8	4	4	
2.	Організація психіатричної служби. Принципи догляду, спостереження	6	2	4	

	та лікування в умовах стаціонару та психоневрологічного диспансеру. Експертиза в психіатрії. Робота з пацієнтами, які становлять небезпеку. Види лікувального режиму				
3.	Невідкладна долікарська допомога. Профілактика екстремальних і кризових станів у психіатрії. Прогноз. Експертиза. Принципи реабілітації психічнохворих. Проблеми пацієнтів із шизофренією, маніакально-депресивним психозом (МДП)	6	2	4	
	Розділ 2. Здійснення медсестринського процесу в психіатрії				
4.	Порушення психічної діяльності при інфекційних і соматичних захворюваннях. Післяпологові психози. Порушення психіки під час клімаксу. Психічні порушення при травматичному ушкодженні головного мозку. Екологічна психіатрія.	6	2	4	
5.	Епілепсія. Прогноз. Експертиза.	6	2	4	
6.	Церебральний атеросклероз. Інволюційні психози. Психози сенільного і пресенільного віку. Розумова відсталість. Прогноз. Експертиза	6	2	4	
7.	Психогенні хвороби. Невротичні розлади. Неврози. Неврастенії. Істерії. Психопатії. Основні питання дитячої психіатрії. Розлади особистості і поведінки. Акцентуації	6	2	4	
	Розділ 3. Загальні аспекти наркології				
8.	Наркологія та основні етапи її розвитку. Медичні та соціальні аспекти наркологічних	6	2	4	

	захворювань. Організація наркологічної служби. Лікувально-профілактична робота. Обов'язки молодшого медичного персоналу наркологічної служби.				
9.	Проблеми пацієнтів з алкоголізмом. Клінічні прояви та лікувальні аспекти хронічного алкоголізму. Роль середнього медперсоналу в спостереженні за пацієнтами та профілактиці алкоголізму. Прогноз. Експертиза.	6	2	4	
10.	Проблеми пацієнтів з алкогольними психозами. Терапія алкогольних психозів. Нагляд за пацієнтами. Прогноз. Експертиза.	6	2	4	
	Розділ 4. Здійснення медсестринського процесу в наркології				
11.	Проблеми пацієнтів з наркоманіями. Особливості утримання та лікування. Прогноз. Експертиза. Диспансерний облік.	6	2	4	
12.	Токсикоманії та проблеми пацієнтів з токсикоманіями. Прогноз. Експертиза. Нормативні акти МОЗ про терміни лікування. Прогноз. Експертиза. Диспансерний облік. Роль медичної сестри в профілактиці токсикоманій.	6	2	4	
13.	Тютюнопаління. Клінічна картина абстинентного синдрому. Профілактика та диспансеризація пацієнтів з токсикоманіями.	6	2	4	
	Самостійна робота	10			10
	Усього	90	28	52	10

4.Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Історія психіатрії. Учення про вищу нервову діяльність (ВНД). Психіка. Класифікація і типи перебігу психічних хвороб.	2
2	Методи обстеження психічнохворих. Загальна психопатологія (проблеми пізнання, відчуттів і сприйняття, пам'яті та уваги,	2

	розлади емоцій, рухово-вольової сфери та потягів, мислення, свідомості, інтелекту та поведінки у психічнохворих).	
3	Організація психіатричної служби. Принципи догляду, спостереження та лікування в умовах стаціонару та психоневрологічного диспансеру. Експертиза в психіатрії. Робота з пацієнтами, які становлять небезпеку. Види лікувального режиму.	2
4	Невідкладна долікарська допомога. Профілактика екстремальних і кризових станів у психіатрії. Прогноз. Експертиза. Принципи реабілітації психічнохворих. Проблеми пацієнтів із шизофренією, маніакально-депресивним психозом (МДП).	2
5	Порушення психічної діяльності при інфекційних і соматичних захворюваннях. Післяпологові психози. Порушення психіки під час клімаксу.	2
6	Епілепсія. Прогноз. Експертиза.	2
7.	Церебральний атеросклероз. Інволюційні психози. Психози сенільного і пресенільного віку. Розумова відсталість. Прогноз. Експертиза.	2
8	Психогенні хвороби. Невротичні розлади. Неврози. Неврастенії. Істерії.	2
9	Наркологія та основні етапи її розвитку. Медичні та соціальні аспекти наркологічних захворювань. Організація наркологічної служби. Лікувально-профілактична робота. Обов'язки молодшого медичного персоналу наркологічної служби.	2
10	Проблеми пацієнтів з алкоголізмом. Клінічні прояви та лікувальні аспекти хронічного алкоголізму. Роль середнього медперсоналу в спостереженні за пацієнтами та профілактиці алкоголізму. Прогноз. Експертиза.	2
11	Проблеми пацієнтів з алкогольними психозами. Терапія алкогольних психозів. Нагляд за пацієнтами. Прогноз. Експертиза.	2
12	Проблеми пацієнтів з наркоманіями. Особливості утримання та лікування. Прогноз. Експертиза. Диспансерний облік.	2
13	Токсикоманії та проблеми пацієнтів з токсикоманіями. Прогноз. Експертиза. Нормативні акти МОЗ про терміни лікування. Прогноз. Експертиза. Диспансерний облік.	2
14	Тютюнопаління. Клінічна картина абстинентного синдрому. Профілактика та диспансеризація пацієнтів з токсикоманіями.	2
	Всього	28

Зміст теми

Тема 1. Історія психіатрії. Учення про вищу нервову діяльність (ВНД). Психіка. Класифікація і типи перебігу психічних хвороб.

Поняття про психіатрію як медичну науку. Основні етапи розвитку психіатрії. Заслуги вітчизняних учених. ВНД — це вчення про процеси гальмування, збудження та аналізаторно-рефлекторні функції кори головного мозку. Поняття про аналізатори, їх види та будова. Загальні відомості про етіологію, патогенез і класифікації психічних хвороб. Характеристика психозів, межових психічних станів, затримка (дезонтотенез) психічного розвитку. Поняття про неспсихотичні та спсихотичні порушення психічної діяльності. Первинна і вторинна профілактика психічних захворювань.

Роль нервової системи в життєдіяльності організму. Основи медичної психології, етики та деонтології.

Тема 2. Методи обстеження психічнохворих. Загальна психопатологія (проблеми пізнання, відчуттів і сприйняття, пам'яті та уваги).

Порушення пізнавальної діяльності. Розлади відчуття: гіперестезія, гіпестезія, анестезія, сенестопатія. Розлади сприйняття: ілюзії, галюцинації, псевдогалюцинації.

Синдром Кандинського—Клерамбо. Патологія уваги, пам'яті. Антеро- і ретроградна амнезія. Конфабуляції і псевдоремінісценції. Синдром Корсакова. Розлади мислення: за темпом, систематизованістю, продуктивністю і цілеспрямованістю. Маячні ідеї та їхні види. Надцінні ідеї. Обсесії. Недоумкуватість (природжена і набута).

Патологія емоційної діяльності: ейфорія, депресія; характеристика маніакального і депресивного синдрому. Дисфорія, апатія, афект, страх, емоційна тупість.

Рухово-вольові розлади: рухове збудження (маніакальне, гебефренічне, кататонічне).

Ступорозний стан (кататонічний, психогенний, депресивний). Судомні напади: істеричні та епілептичні. Розлади вольової сфери: інстинкту самозбереження, харчового інстинкту, перверзії статі. Клептоманія. Піроманія. Дромоманія. Розлади свідомості: непродуктивні і продуктивні. Амбулаторні автоматизми.

Працевлаштування хворих.

Розумова відсталість. Основні критерії олігофренії. Причини (ендогенні та екзогенні фактори). Ступені олігофренії — дебільність, імбецильність, ідіотія. Прогноз. Соціальна адаптація хворих на олігофренію.

Тема 3. Організація психіатричної служби. Принципи догляду, спостереження та лікування в умовах стаціонару та психоневрологічного диспансеру. Експертиза в психіатрії. Робота з пацієнтами, які становлять небезпеку. Види лікувального режиму

Організація психіатричної допомоги в Україні. Позалікарняна психіатрична допомога. Робота психіатричного кабінету, психоневрологічного диспансеру. Стаціонарна психіатрична допомога. Проміжні форми психіатричної допомоги.

Законодавство в психіатрії. Умови та порядок надання психіатричної допомоги. Надання психіатричної допомоги в примусовому порядку (госпіталізація, лікування, нагляд). Експертиза, її види. Роль медичної сестри в підготовці пацієнтів до проведення експертизи.

Типи режимів у психіатричних стаціонарах. Групи хворих, які підлягають цілодобовому нагляду. Особливості роботи з пацієнтами, які становлять небезпеку. Лікувально-охоронний режим та його організація.

Тема 4. Невідкладна долікарська допомога. Профілактика екстремальних і кризових станів у психіатрії. Прогноз. Експертиза. Принципи реабілітації психічнохворих. Проблеми пацієнтів із шизофренією, маніакально-депресивним психозом (МДП).

Види психомоторного збудження: галюцинаторно-маячне, делірійне, маніакальне, меланхолічний вибух, кататонічне, гебефренічне збудження, епілептичне збудження, афект, патологічний афект. Високий ризик суїциду або гомоциду. Високий ризик спрямованого на себе насилля, самоушкоджень, травмування. Невідкладна допомога при конвульсивних нападах. Відмова (або неможливість) від споживання їжі. Відмова від вживання ліків. Надання допомоги при колапсі на фоні парантерального введення нейролептиків.

Запобігання небезпечним діям хворих під час галюцинацій, маячних ідей, тривожних станів, переживання страху.

Надання допомоги при болю різної етіології: спазмах непосмугованих м'язів, серцево-судинних розладах, болю в животі, посттравматичних станах, болю в шийному, грудному, попереково-крижовому відділах хребта.

Патологічна реакція горя. Істеричні напади. Порушення формули сну.

Прогноз. Експертиза. Реабілітація. Роль медичної сестри у їх проведенні.

Стисла історія розвитку вчення про шизофренію. Етіологія і патогенез. Основні клінічні синдроми. Основні клінічні форми і типи перебігу шизофренії. Особливості клінічної картини хвороби в підлітковому і літньому віці. Поняття про дефект психіки і наслідки хвороби. Види ремісій. Особливості догляду і нагляду при різних формах шизофренії. Види лікування хворих на шизофренію: інсулінокоматозне, пірогенне, електроконвульсивне, розвантажувально-дієтичне, психотерапія. Соціально-реадаптаційні заходи щодо хворих на шизофренію. Прогноз.

Біполярний розлад (МДП). Етіологія. Типи перебігу: циркулярний, монофазний. Маніакальний стан, основні симптоми. Депресивний стан, симптоми. Особливості догляду і нагляду за хворими. Лікування хворих з МДП. Прогноз.

Тема 5. Порушення психічної діяльності при інфекційних і соматичних захворюваннях. Післяпологові психози. Порушення психіки під час клімаксу. Психічні порушення при травматичному ушкодженні головного мозку.

Визначення поняття “інфекційні психози”. Їх причини, патогенез, класифікація. Психотичні та непсихотичні розлади при інфекційних хворобах. Розлади свідомості при гострих інфекційних хворобах, симптоми, особливості догляду. Психози при нейроінфекціях. Нейросифіліс.

Зміни особистості при хронічних інфекційних хворобах. Астенічний симптомокомплекс, психозоподібні форми поведінки. Надцінні іпохондричні та паранойяльні ідеї. Симптоми цих станів, особливості догляду за хворими.

Психічні розлади в разі тривалого перебігу соматичних хвороб: ревматизму, інфаркті міокарда, хронічних хвороб печінки, нирок, травного тракту. Зміни психіки при ендокринних хворобах: гіпотиреоз (мікседема), дифузний токсичний зоб (базедова хвороба), цукровий діабет. Порушення психіки при СНІДі.

Психічні розлади в жінок у період біологічних змін: післяпологовий психоз, клімактеричний синдром. Лікування. Роль медичної сестри у профілактиці цих станів.

Травматичне ушкодження головного мозку — поширена патологія, що становить майже 20 % від кількості механічних травм за мирного часу. За даними психіатричних служб, травматичні ушкодження головного мозку під час локальних військових конфліктів становили 10 % загальної кількості осіб, які перебували на диспансерному обліку.

Психічні порушення, що виникають унаслідок черепно-мозкової травми (ЧМТ), різноманітні, мають широкий діапазон — від легких астенічних розладів до недоумства.

Етіологія, патогенез, поширення психічних порушень при ЧМТ. Психічні порушення в початковий і гострий періоди. Психічні порушення під час реконвалесценції та у віддалений

період.

Травматичні психози (гострі та періодичні). Травматична церебростенія. Травматична енцефалопатія. Травматичне недоумство. Психоорганічний синдром. Епілептиформні напади. Травматичне недоумство. Вплив травматичного ушкодження головного мозку на структуру особистості. Прогноз. Експертиза.

Тема 6. Епілепсія. Прогноз. Експертиза

Етіологія. Патогенез. Справжня епілепсія та епілептиформний синдром. Форми епілепсії. Великий епілептичний напад, провісники, аура. Судомні фази. Епілептичний стан, перша допомога. Малий епілептичний напад. Безсудомні форми епілепсії. Еквіваленти судомних нападів. Епілептична зміна особистості. Лікування пацієнтів, хворих на епілепсію. Прогноз. Експертиза.

Тема 7. Церебральний атеросклероз. Інволюційні психози. Психози снільного і преснільного віку.

Церебральний атеросклероз, фактори, що його зумовлюють. Порушення психіки на різних етапах хвороби. Атеросклеротичні психози. Гострі судинні психози. Профілактичні заходи і лікування. Особливості догляду за хворими. Зміни психіки при гіпертонічній хворобі та артеріальній гіпотензії.

Підвищена емоційна лабільність і афективність пацієнтів із судинними ураженнями головного мозку. Дотримання деонтологічних принципів під час догляду за пацієнтами. Прогноз. Преснільні психози. Класифікація психічних розладів пізнього віку.

Психічні розлади при атрофічних захворюваннях головного мозку. Інволюційна депресія, параноїд. Ажитована меланхолія. Перебіг та основні симптоми. Особливості догляду за хворими з депресією. Методи лікування деменції преснільного віку. Хвороба Піка, Альцгеймера. Хорея Гентінгтона. Основні симптоми перебігу, наслідки. Особливості догляду. Снільні психози. Клінічна картина прогресуючої старечої недоумкуватості. Фізичний і психічний маразм. Особливості догляду за хворими.

Тема 8. Психогенні хвороби. Невротичні розлади. Неврози. Неврастенії. Істерії. Психопатії. Основні питання дитячої психіатрії. Розлади особистості і поведінки. Акцентуації

Загальне поняття про психогенні чинники. Поняття про емоційний стрес.

Неврози. Визначення. Неврастенії, нав'язливі стани (обсесії). Істеричний невроз, депресивні неврози, системні неврози. Особливості вегетативно-соматичних розладів при неврозах. Характеристика симптомів кожного з видів неврозів. Розлади поведінки у хворих із тривожно-фобічними розладами.

Роль психотерапії в комплексному лікуванні пацієнтів з неврозами. Неврози в дітей. Клінічні особливості. Догляд. Профілактика і лікування.

Реактивні психози. Реактивна депресія, реактивний параноїд, реактивно-істеричні психози (пуерилізм, псевдодеменція). Основні симптоми. Диференціальна діагностика реактивних депресій і параноїду зі схожими ендогенними хворобами. Догляд і спостереження. Лікування.

Критерії психопатій. Ядерні і крайові психопатії. Характерологічні і патохарактерологічні реакції. Систематика психопатій: збудливі, гальмівні і змішані. Клінічні особливості. Патологія потягів.

Суїцид. Суїцидальні висловлювання та наміри. Суїцидальна спроба. Фактори ризику

суїциду.

Поведінка молодшого медичного персоналу з хворими на психопатії. Лікування хворих на психопатії: медикаментозне, психо-, трудотерапія. Прогноз. Експертиза.

Психопатоподібні розлади в дітей і підлітків. Реакції протесту, імітації, дромоманії. Заходи медико-психологічного і педагогічного характеру. Особливості догляду за дітьми та медсестринський процес при цих розладах.

Розлади особистості (дисоціальні, шизоїдні, емоційно-нестійкі) та поведінки. Типи поведінки і стану. Обсесивно-компульсивні, тривожні розлади. Акцентуації.

Особливості ставлення медичного персоналу до пацієнтів. Соціальна спрямованість роботи медичної сестри при розладах поведінки та особистості.

Значення психотерапії в лікуванні психогенних хвороб. Прогноз. Сестринські діагнози та втручання.

Тема 9. Наркологія та основні етапи її розвитку. Медичні та соціальні аспекти наркологічних захворювань. Організація наркологічної служби. Лікувально-профілактична робота.

Наркологія — наука про сон. Медичні та соціальні аспекти наркологічних захворювань. Алкоголізм і металкогольні психози як соціальна проблема.

Виникнення, поширення та епідеміологія алкоголізму і алкогольних психозів.

Організація психіатричної та наркологічної служби:

- амбулаторна медична психіатрична допомога;
- стаціонарна медична психіатрична допомога;
- соціально-реадаптаційна медична психіатрична допомога.

Етіологія та патогенез алкоголізму. Значення трьох основних груп факторів в етіології алкоголізму — соціальних, психологічних, індивідуальних біологічних (фізіологічних, біохімічних). Алкоголізм та його відмінність від побутового пияцтва.

Фармакологічна дія алкоголю. Патогенетична основа алкоголізму. Роль нейрохімічних порушень функцій ЦНС у механізмах формування основних симптомів алкоголізму (патологічного потягу до алкоголю, алкогольного абстинентного синдрому, зміни толерантності до алкоголю).

Картина простого алкогольного сп'яніння. Методи об'єктивного визначення стадії сп'яніння. Патологічне сп'яніння. Експертиза алкогольного сп'яніння, методи. Роль молодшого медичного персоналу в проведенні експертизи.

Гостре отруєння алкоголем.

Лікувально-профілактична робота в наркології. Роль медичної сестри в проведенні профілактики наркологічних захворювань. Принципи проведення антиалкогольної боротьби.

Тема 10. Проблеми пацієнтів з алкоголізмом. Клінічні прояви та лікувальні аспекти хронічного алкоголізму. Роль середнього медичного персоналу в спостереженні за пацієнтами та профілактиці алкоголізму. Прогноз. Експертиза.

Клінічна картина алкоголізму. Основні симптоми: патологічний потяг до алкоголю, його клінічні варіанти. Фактори, що сприяють актуалізації потягу до алкоголю. Симптом втрати кількісного та ситуаційного контролю.

Алкогольний абстинентний синдром, його клінічна картина.

Зміна толерантності; форми сп'яніння; зловживання алкоголем, його клінічна динаміка.

Клінічні прояви алкоголізму: стадії, їх диференційно-діагностичні критерії.
Порушення емоційно-вольової сфери, пам'яті, уваги, мислення та інтелекту.
Клінічна картина змін особистості при алкоголізмі (невротизація, психотизація, деградація).
Соматичні та неврологічні зміни при алкоголізмі.
Особливості алкоголізму на фоні інших психічних захворювань (шизофренії, епілепсії, психопатій).
Алкоголізм у жінок, клінічні особливості, прогноз.
Вікові аспекти алкоголізму — алкоголізм у підлітково-юнацькому віці та у людей літнього віку.
Ремісії та рецидиви при алкоголізмі (спонтанні, ранні та пізні рецидиви).

Тема 11. Проблеми пацієнтів з алкогольними психозами. Терапія алкогольних психозів. Нагляд за пацієнтами. Прогноз. Експертиза.

Алкогольні психози. Класифікація. Клінічна картина. Різновиди алкогольного делірію: класичний, змішаний, пролонгований, тяжкі форми делірію.
Алкогольні енцефалопатії — гострі та хронічні, клінічна картина, прогноз.
Алкогольні галюцинози: гострі, змішані, хронічні, апатичні. Клінічна картина, прогноз.
Алкогольні маячні психози. Клінічна картина. Патогенез алкогольних психозів.
Основні принципи лікування алкоголізму та алкогольних психозів: безперервність і тривалість, індивідуальний підхід залежно від клінічних і мікросоціальних факторів, комплексне, етапне лікування.
Співвідношення медикаментозного та психотерапевтичного лікування алкоголізму.
Психотерапія і деонтологія. Роль молодшого медичного персоналу як помічника лікаря у проведенні психотерапевтичного процесу.
Правила поведінки молодшого медичного персоналу в лікувально-профілактичних закладах наркологічного профілю.
Роль молодшого медичного персоналу у виявленні й усуненні патологічного потягу до алкоголю.

Тема 12. Проблеми пацієнтів з наркоманіями. Особливості утримання та лікування. Прогноз. Експертиза. Диспансерний облік.

Визначення понять “наркоманія”, “токсикоманія”, “полінаркоманія”, “ускладнена наркоманія”. Сучасна класифікація наркотичних речовин, які зумовлюють пристрасть. Поняття про наркологічні речовини, наркологічні лікувальні засоби з медико-соціальних і медико-юридичних позицій.
Причини розвитку наркоманій.
Епідеміологія наркоманій.
Форми наркоманій.
Опійні наркоманії. Клінічна картина. Ознаки наркотичного сп'яніння, абстинентного синдрому.
Клінічна картина барбітуроманії. Ознаки барбітуратового сп'яніння, абстинентного синдрому.
Клінічна картина гашишизму. Ознаки гашишного сп'яніння, абстинентного синдрому.
Ефедронова (та інші стимулятори) наркоманія. Клінічна картина, ознаки наркотичного сп'яніння, абстинентного синдрому. Інші наркоманії.

Полінаркоманії: поєднання хронічного алкоголізму з морфінізмом, барбітуроманією та ін.

Роль медичної сестри в проведенні експертизи наркотичного сп'яніння.

Методи віднімання наркотичних речовин.

Невідкладна допомога при наркотичному отруєнні.

Етапність лікування хворих на наркоманії. Піротерапія. Психофармакотерапія. Атропін-коматозна терапія. Інсулінотерапія, загальнозміцнювальне лікування, фізіотерапія. Основні принципи замісної терапії. Підтримувальна протирецидивна терапія.

Допомога медичної сестри під час проведення різних видів лікування наркоманій.

Облік, зберігання, використання, знешкодження ампул з-під використаних наркотичних речовин. Облік використання і списання використаних медичних шприців для ін'єкцій.

Принципи профілактичного спостереження та облік осіб, схильних до немедичного вживання наркотичних речовин.

Робота фельдшера-нарколога з педагогічними колективами шкіл вищих і середніх навчальних закладів з метою виявлення осіб, що мають схильність до зловживання наркотичними речовинами.

Профілактична та санітарно-освітня робота.

Тема 13. Токсикоманії та проблеми пацієнтів з токсикоманіями. Прогноз. Експертиза. Нормативні акти МОЗ про терміни лікування. Прогноз. Експертиза. Диспансерний облік. Роль медичної сестри в профілактиці токсикоманій.

Визначення поняття “токсикоманії” та проблеми пацієнтів з токсикоманіями. Поняття про токсичні речовини з медико-соціальних та медико-юридичних позицій.

Причини розвитку токсикоманій. Епідеміологія токсикоманій. Види токсикоманій.

Токсикоманії снодійними препаратами і транквілізаторами. Клінічна картина стану сп'яніння, абстинентного синдрому, диференційно-діагностичні критерії. Політоксикоманії.

Роль медичної сестри в проведенні експертизи наркотичного сп'яніння.

Невідкладна допомога при токсичному отруєнні.

Етапність лікування хворих на токсикоманії. Піротерапія. Психофармакотерапія. Атропін-коматозна терапія. Інсулінотерапія, загальнозміцнювальне лікування, фізіотерапія. Підтримувальна протирецидивна терапія.

Допомога медичної сестри під час проведення різних видів лікування токсикоманій.

Облік, зберігання, використання, знешкодження ампул з-під використаних токсичних речовин. Облік використання і списання використаних медичних шприців для ін'єкцій.

Принципи профілактичного спостереження та облік осіб, схильних до немедичного вживання токсичних речовин.

Робота фельдшера-нарколога з педагогічними колективами шкіл вищих і середніх навчальних закладів з метою виявлення осіб, що мають схильність до зловживання токсичними речовинами.

Санітарно-освітня робота.

Тема 14. Тютюнопаління. Клініка абстинентного синдрому. Профілактика та диспансеризація пацієнтів з токсикоманіями.

Тютюнокуріння. Хворобливі розлади, що виникають в організмі під дією нікотину. Вплив нікотину на психіку та внутрішні органи. Характеристика абстинентного

нікотиноманічного синдрому.

Роль медичних працівників у боротьбі з тютюнокурінням. Методи доказової медицини, що характеризують залежність від нікотину (підвищений ризик виникнення раку дихальних шляхів, горла, легенів, гіпертонічної хвороби, облітеруючого ендартеріїту, гангрени кінцівок).

Організація роботи наркологічного кабінету, обов'язки фельдшера кабінету. Групи профілактичного обліку. Особливості роботи підліткового наркологічного кабінету. Організація лікувально-профілактичної роботи з різними групами хворих. Роль молодшого медичного персоналу в проведенні лікувально-профілактичних заходів. Роль молодшого медичного працівника в наркологічних закладах Міністерства внутрішніх справ (ЛТП, лікування у відділеннях закритого типу за рішеннями суду). Законодавчі акти, спрямовані на боротьбу з наркоманіями.

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Методи обстеження психічнохворих. Загальна психопатологія (проблеми пізнання, відчуттів і сприйняття, пам'яті та уваги розлади емоцій, рухово-вольової сфери та потягів, мислення, свідомості, інтелекту та поведінки у психічнохворих).	4
2.	Організація психіатричної служби. Принципи догляду, спостереження та лікування в умовах стаціонару та психоневрологічного диспансеру. Експертиза в психіатрії. Робота з пацієнтами, які становлять небезпеку. Види лікувального режиму Невідкладна долікарська допомога. Профілактика екстремальних і кризових станів у психіатрії. Прогноз. Експертиза. Принципи реабілітації психічнохворих	4
3.	Проблеми пацієнтів із шизофренією. Проблеми пацієнтів із біполярним розладом (МДП).	4
4.	Епілепсія. Прогноз. Експертиза.	4
5.	Порушення психічної діяльності при інфекційних і соматичних захворюваннях. Післяпологові психози. Порушення психіки під час клімаксу. Психічні порушення при травматичному ушкодженні головного мозку.	4
6.	Церебральний атеросклероз. Інволюційні психози. Психози сенільного і пресенільного віку.	4
7.	Психогенні хвороби. Невротичні розлади. Неврози. Неврастенії. Істерії. Психопатії.	4
8.	Наркологія та основні етапи її розвитку. Медичні та соціальні аспекти наркологічних захворювань.	4
9.	Проблеми пацієнтів з алкоголізмом. Клінічні прояви та лікувальні аспекти хронічного алкоголізму. Роль середнього медперсоналу в спостереженні за пацієнтами та профілактиці алкоголізму. Прогноз. Експертиза	4

10.	Проблеми пацієнтів з алкогольними психозами. Терапія алкогольних психозів. Нагляд за пацієнтами. Прогноз. Експертиза	4
11.	Проблеми пацієнтів з наркоманіями. Особливості утримання та лікування. Прогноз. Експертиза. Диспансерний облік.	4
12.	Токсикоманії та проблеми пацієнтів з токсикоманіями. Прогноз. Експертиза. Нормативні акти МОЗ про строки лікування. Прогноз. Експертиза. Диспансерний облік. Роль медичної сестри в профілактиці токсикоманій	4
13.	Тютюнокуріння. Клінічна картина абстинентного синдрому. Профілактика та диспансеризація пацієнтів з токсикоманіями	4
	Всього	52

Зміст теми

Тема 1. Методи обстеження психічнохворих. Загальна психопатологія (проблеми пізнання, відчуттів і сприйняття, пам'яті та уваги розлади емоцій, рухово-вольової сфери та потягів, мислення, свідомості, інтелекту та поведінки у психічнохворих).

Ознайомлення з основними принципами і методами обстеження психічнохворих. Демонстрація хворих з різною психічною патологією. Оцінювання загального стану, психічного статусу та встановлення проблеми пацієнта. Нагляд і спостереження за поведінкою та висловлюваннями психічнохворих, правильний запис їх у журналі спостереження. Складання плану догляду за пацієнтами з потьмаренням свідомості, депресивним станом (суїцид).

Особливості нагляду за психічнохворими; тактика молодшого медичного персоналу в разі відмови хворих від їжі. Участь у годуванні хворих через зонд. Догляд за соматично ослабленими хворими.

Практичні навички:

- спостереження за поведінкою і висловлюваннями пацієнтів, записування їх у журналі;
- особливості спілкування з пацієнтами на основі принципів етики та деонтології;
- ознайомлення із веденням медичної документації (правильність і відповідність записів);
- уміти підготувати пацієнта до проведення основних і додаткових методів обстеження;
- оцінювання загального стану пацієнта та його психічного статусу;
- виявлення проблеми пацієнта;
- планування дій медичної сестри для здійснення догляду за пацієнтом (план сестринського догляду);
- міжособистісні навички: слухати, заспокоювати, спілкуватися, впливати тощо;
- технічні навички: повертати хворого в ліжку, розтирати його, масажувати, тренувати, маніпулювати, промивати, рухати з місця;
- застосування методів психотерапії: аутогенне тренування, раціональна психотерапія.
- оцінювання загального стану пацієнта та його психічного статусу;
- методи фіксації пацієнта в ліжку під час психомоторного збудження;
- методика амітал-кофеїнового розгальмування;
- підготовка пацієнта і поживних сумішей, катетерів, лійки для штучного годування через зонд;
- техніка штучного годування пацієнтів у разі відмови їх від їжі.

Тема 2. Організація психіатричної служби. Принципи догляду, спостереження та лікування в умовах стаціонару та психоневрологічного диспансеру. Експертиза в психіатрії. Робота з пацієнтами, які становлять небезпеку. Види лікувального режиму. Невідкладна долікарська допомога. Профілактика екстремальних і кризових станів у психіатрії. Прогноз. Експертиза. Принципи реабілітації психічнохворих.

Структура і порядок роботи психіатричного відділення. Особливості поведінки та роботи медичного персоналу в психіатричних лікувальних закладах. Окремі поняття медичної психології. Надання психіатричної допомоги в добровільному та недобровільному порядку. Відмова пацієнта від надання допомоги, можливість примусу в психіатрії та критерії його застосування. Документація (оформлення документації для проведення експертизи, історія хвороби пацієнта, журнал спостережень та ін.).

Ознайомлення з основними відділеннями та структурою психіатричної лікарні та психоневрологічного диспансеру. Робота молодшого медичного персоналу стаціонару. Диспансерне спостереження за психічнохворими. Спеціальний нагляд у групах спеціального обліку. Здійснення нагляду за психічнохворими та ведення документації (журнал нагляду,).

Розгляд основних принципів реабілітації психічнохворих. Ознайомлення з роботою лікувально-трудова майстерень. Демонстрація хворих на різних етапах процесу реабілітації.

Уміння медичної сестри визначити стан пацієнта, його потреби, встановлення міжособистих відносин між медичною сестрою і пацієнтом.

Визначення екстремальних станів, небезпечних для пацієнта та оточення: психомоторного збудження, депресії. Демонстрація хворих з різними невідкладними станами.

Проведення медсестринської діагностики згідно із загальним станом пацієнта.

Планування дій медичної сестри для здійснення догляду та спостереження за пацієнтами, які потребують невідкладної допомоги, та втілення його на практиці. Удосконалення інтелектуальних, міжособистісних і технічних навичок.

Вплив тривалого перебування в лікарні, відрив від рідних і близьких на психіку пацієнта. Навчати студентів доброзичливому, теплому, турботливому ставленню до пацієнтів.

Суть та методи кризового втручання. Дії медичної сестри в екстремальних і кризових ситуаціях. Психологічне втручання. Медикаментозне втручання.

Виконання лікарських призначень. Підготовка апаратури та інструментів. Ведення документації. Оцінювання роботи. Організація лікувально-охоронного режиму.

Практичні навички:

- особливості спілкування з пацієнтами на основі етики та деонтології;
- організація диспансерного спостереження за психічнохворими;
- проведення реабілітаційних заходів;
- оцінювання загального стану пацієнта та його психічного статусу;
- виявлення проблеми пацієнта;
- планування дій медичної сестри щодо догляду за пацієнтом та впровадження його в дію;
- ведення щоденника нагляду;
- спілкування з членами родини з метою допомоги у вирішенні проблеми пацієнта;
- робота медичної сестри щодо підготовки пацієнтів до проведення експертизи;
- складання плану догляду та допомоги пацієнтам, що перебувають у невідкладному стані (план сестринського догляду);
- відпрацювання методики бесіди з пацієнтами: слухати, заспокоювати, впливати тощо;
- виконання призначень лікаря;

- підготовка апаратури й інструментів: шприців, голок, зондів, медикаментів;
- застосування методів психотерапії;
- надання невідкладної допомоги пацієнтам.

Тема 3. Проблеми пацієнтів із шизофренією. Проблеми пацієнтів із біполярним розладом (МДП).

Демонстрація хворих з різними типами перебігу шизофренії і різними формами клінічної симптоматики. Ознайомлення з дефектами психіки і наслідками хвороби. Засоби впливу в разі відмови хворих від їжі (переконання, призначення засобів, що збуджують апетит, барбаміл-кофеїнове розгальмування, годування через зонд).

Методи зняття психомоторного збудження. Робота медичного персоналу в палаті спостереження. Дії медичної сестри при суїцидальних намірах, агресії з боку пацієнтів.

Практичні навички:

- спілкування з пацієнтами на основі принципів етики та деонтології;
- оцінювання загального стану пацієнта та його психічного статусу;
- виявлення проблеми пацієнта;
- підготовка апаратури й інструментів: шприців, голок, зондів, медикаментів;
- планування медсестринських втручань та їхня реалізації при шизофренії та МДП;
- техніка зняття психомоторного збудження;
- допомога лікареві під час проведення інсулінотерапії, ЕСТ, барбаміл-кофеїнового розгальмування;
- нагляд, спостереження за поведінкою і висловлюваннями пацієнтів, записування їх у журналі;
- відпрацювання методики бесіди з пацієнтами: слухати, заспокоювати, впливати тощо;
- виконання призначень лікаря;
- застосування методів психотерапії;
- спостереження за поведінкою і висловлюваннями пацієнтів, записування їх у журналі;
- уміння доброзичливо, турботливо, тепло ставитися до пацієнтів.

Тема 4. Епілепсія. Прогноз. Експертиза.

Критерії хворобливих станів (розлади свідомості, напади, зміни особистості). Демонстрація пацієнтів, що хворіють на епілепсію, на початкових етапах хвороби, з вираженими змінами особистості та еквівалентами судомних нападів (в анамнезі). Тактика молодшого медичного персоналу і особливості догляду за хворими під час епілептичного нападу, епілептичного статусу та після них (при розладах свідомості, амбулаторних автоматизмах, дисфоріях). Впровадження медсестринського процесу за цих станів.

Практичні навички:

- оцінювання загального стану пацієнта та його психічного статусу. Виявлення проблем пацієнта;
- складання плану догляду та допомоги пацієнтам при епілепсії;
- надання невідкладної допомоги під час епілептичного нападу, епілептичного статусу та після них;
- особливості введення медикаментів при епілептичному статусі;
- методика введення хлоралгідрату в пряму кишку;
- техніка зняття психомоторного збудження;

- виконання призначень лікаря.
- застосування методів психотерапії;
- спостереження за поведінкою і висловлюваннями пацієнтів, записування їх у журналі.

Тема 5. Порушення психічної діяльності при інфекційних і соматичних захворюваннях. Післяпологові психози. Порушення психіки під час клімаксу. Психічні порушення при травматичному ушкодженні головного мозку.

Демонстрація хворих з неврозоподібною і психопатичною симптоматикою в інфекційних і соматичних лікарнях. Ознайомлення студентів з різними психотичними порушеннями: іпохондрична та неврозоподібна симптоматика, тривожно-іпохондричний стан, паранойяльні ідеї, психопатичні форми поведінки. Специфіка симптомів.

Нав'язливі стани. Фобії (страхи). Післяпологові психози та психотичні стани в період лактації. Диференціальна діагностика із шизофренією.

Тривожно-депресивні стани, неврозоподібні симптоми, афективні коливання під час клімаксу.

Особливості догляду за пацієнтами. Бесіди з пацієнтами для виявлення симптомів порушення психіки.

Демонстрація хворих з неврозоподібною і психопатичною симптоматикою в початковий і гострий період травми ЦНС, з порушеннями психіки у віддалений період. Посттравматичний розвиток особистості.

Ознайомлення студентів з різними психотичними порушеннями: іпохондрична та неврозоподібна симптоматика, тривожно-іпохондричний стан, фобії (страхи), церебрастенія, психопатичні форми поведінки, афективні розлади, травматична енцефалопатія, деменція. Специфіка симптомів.

Медсестринський процес за цих станів: медсестринське обстеження, визначення дійсних і супутніх проблем пацієнта, встановлення медсестринських діагнозів.

Ознайомлення з дегідратуючими методами лікування. Планування медсестринських втручань та їх реалізація.

Практичні навички:

- спілкування з пацієнтами на основі принципів етики та деонтології;
- оцінювання загального стану пацієнта та його психічного статусу;
- виявлення проблеми пацієнта;
- планування медсестринських втручань при інфекційних і соматичних захворюваннях, післяпологових психозах, клімактеричних розладах психіки;
- планування медсестринських втручань та їхня реалізація для пацієнтів з травматичним ушкодженнями мозку;
- відпрацювання методики бесіди з пацієнтами: слухати, заспокоювати, впливати тощо;
- виконання призначень лікаря;
- застосування методів психотерапії;
- спостереження за поведінкою і висловлюваннями пацієнтів, записування їх у журналі.

Тема 6. Церебральний атеросклероз. Інволюційні психози. Психози сенільного і пресенільного віку.

Демонстрація хворих з різними стадіями церебрального атеросклерозу, гіпертонічною хворобою (післяінсультні стани). Медсестринський процес при цих станах.

Демонстрація хворих з пресенільною депресією і параноїдом. Ознайомлення з особливостями догляду за хворими з депресією і маячною ідеєю переслідування. Ознайомлення з деменцією пресенільного і сенільного віку.

Диференціально-діагностичні критерії. Особливості догляду та нагляду за пацієнтами.

З'ясування проблеми пацієнта та планування дій медичної сестри щодо реалізації цього плану (опікунство, соціальна захищеність, експертиза).

Практичні навички:

- спілкування з пацієнтами на основі принципів етики та деонтології;
- оцінювання загального стану пацієнта та його психічного статусу. Виявлення проблем пацієнта;
- складання плану догляду та допомоги пацієнтам з психічними порушеннями на фоні судинної патології мозку, сенільної та пресенільної патології психіки;
- відпрацювання методики співбесіди з родичами пацієнтів та допомога у здійсненні заходів соціального захисту;
- відпрацювання методики бесіди з пацієнтами: слухати, заспокоювати, впливати тощо;
- виконання призначень лікаря;
- застосування методів психотерапії;
- спостереження за поведінкою і висловлюваннями пацієнтів, записування їх у журналі.

Тема 7. Психогенні хвороби. Невротичні розлади. Неврози. Неврастенії. Істерії.

Психопатії.

Демонстрація пацієнтів із різними невротичними розладами. Оцінювання загального стану, визначення потреб і проблем пацієнта. Побудова взаємовідносин медичної сестри і хворих з тривожнофобічними розладами. Розв'язування ситуаційних задач.

Демонстрація психотерапевтичних методів. Основи сестринської психотерапії: зовнішній впевнений вигляд, спокійний і тактовний тип поведінки, грамотне мовлення, лагідне ставлення до пацієнтів, високий професіоналізм у темпі і якості виконання роботи, забезпечення охоронного режиму, підтримка віри в одужання або поліпшення стану, проведення раціональних психотерапевтичних бесід тощо.

Практичні навички:

- спілкування з пацієнтами на основі принципів етики та деонтології;
- оцінювання загального стану пацієнта та його психічного статусу. Виявлення проблеми пацієнта;
- відпрацювання методики бесіди з пацієнтами: слухати, заспокоювати, впливати тощо;
- проведення самостійної медичної практики щодо догляду та здійснення протирецидивної терапії;
- навчитися виявляти ранні ознаки погіршення стану пацієнтів з психічною патологією, оволодіння основами сестринської психотерапії;
- виконання призначень лікаря;
- роль медичної сестри в проведенні трудотерапії.

Тема 8. Наркологія та основні етапи її розвитку. Медичні та соціальні аспекти наркологічних захворювань. Організація наркологічної служби. Лікувально-профілактична робота.

Особливості амбулаторної та стаціонарної наркологічної служби. Диспансерне спостереження та взяття на облік хворих наркологічного профілю. Особливості роботи медичної сестри в амбулаторній наркологічній службі. Роль медичної сестри в профілактиці алкогольних і наркотичних зривів. Адміністративний, законодавчий і медико-соціальний аспекти в системі загальнодержавних заходів профілактики пияцтва та алкоголізму, наркоманій і токсикоманій, тютюнокуріння.

Робота фельдшера-нарколога з педагогічними колективами шкіл, середніх і вищих навчальних закладів з питань профілактики алкоголізації населення, виявлення осіб, що мають схильність до зловживання алкоголем, наркотичними та токсичними речовинами.

Роль медичної сестри в проведенні експертизи алкогольного сп'яніння та показання до її проведення.

Алкогольне отруєння. Медсестринська допомога в разі гострого отруєння алкоголем.

Практичні навички:

- оцінювання загального стану пацієнта та його психічного статусу;
- виявлення проблеми пацієнта;
- особливості роботи молодшого медичного персоналу в наркологічному диспансері та медсестринський процес;
- документація в медсестринській роботі;
- планування медсестринських втручань та їхня реалізація;
- взаємовідносини поміж медичною сестрою та пацієнтом;
- проведення дезінтоксикаційних заходів;
- приведення до тверезості при простому алкогольному сп'янінні;
- психотерапевтична робота медичної сестри;
- санітарно-освітня робота.

Тема 9. Проблеми пацієнтів з алкоголізмом. Клінічні прояви та лікувальні аспекти хронічного алкоголізму. Роль середнього медичного персоналу в спостереженні за пацієнтами та профілактиці алкоголізму. Прогноз. Експертиза

Демонстрація хворих із різними стадіями алкоголізму. Встановлення проблем пацієнта. Принципи та методи лікування алкоголізму. Демонстрація абстинентного синдрому. Етапність у лікуванні.

Правила поведінки молодших медичних працівників. Участь у проведенні лікування хворих на алкоголізм. Планування дій медичної сестри по догляду.

Зняття психомоторного збудження.

Практичні навички:

- оцінювання загального стану пацієнта та його психічного статусу;
- виявлення проблеми пацієнта;
- особливості роботи молодшого медичного персоналу в наркологічному диспансері;
- документація в сестринській роботі;
- планування медсестринської допомоги;
- взаємовідносини між медичною сестрою та пацієнтом;

- проведення дезінтоксикаційних заходів;
- методика приведення до тверезості при простому алкогольному сп'янінні;
- психотерапевтична робота медичної сестри;
- санітарно-освітня робота.

Тема 10. Проблеми пацієнтів з алкогольними психозами. Терапія алкогольних психозів. Нагляд за пацієнтами. Прогноз. Експертиза.

Демонстрація хворих із різними видами алкогольних психозів. Встановлення проблем пацієнта. Принципи та методи лікування алкогольних психозів та особливості утримання і нагляду за пацієнтами.

Демонстрація абстинентного синдрому. Етапність у лікуванні.

Правила поведінки молодших медичних працівників. Участь у проведенні лікувальних заходів. Планування дій медичної сестри з догляду та нагляду.

Патогенетичне лікування алкогольних психозів.

Зняття психомоторного збудження, синдромів розладів свідомості.

Практичні навички:

- оцінювання загального стану пацієнта та його психічного статусу;
- виявлення проблеми пацієнта;
- особливості роботи молодшого медичного персоналу у відділенні інтенсивної терапії наркологічного диспансеру;
- документація в сестринській роботі;
- планування медсестринської допомоги;
- взаємовідносини між медичною сестрою та пацієнтом;
- проведення дезінтоксикаційних заходів;
- методика зняття психомоторного збудження;
- санітарно-освітня робота.

Тема 11. Проблеми пацієнтів з наркоманіями. Особливості утримання та лікування. Прогноз. Експертиза. Диспансерний облік.

Клінічна картина морфінізму, гашишизму. Полінаркоманії.

Ознаки гострої інтоксикації морфієм, гашишем; роль медичної сестри в діагностиці цих станів.

Принципи лікування наркоманій. Синдром відміни наркотичних речовин. Методи та засоби, що їх застосовують для зняття абстинентного синдрому. Тактика медичного персоналу щодо хворих на наркоманію, які перебувають в абстинентному стані. Запобігання таємному вживанню наркотиків.

Участь медичної сестри в лікуванні пацієнтів з наркоманією та токсикоманією залежностями. Особливості та види режимів наркологічних стаціонарів. Прогноз.

Практичні навички:

- оцінювання загального стану пацієнта та його психічного статусу;
- виявлення проблеми пацієнта;
- особливості роботи молодшого медичного персоналу в наркологічному диспансері;
- документація в сестринській роботі;
- медсестринський процес при наркоманіях;

- взаємовідносини між медичною сестрою та пацієнтом;
- проведення дезінтоксикаційних заходів;
- методика приведення до тверезості при простому алкогольному сп'янінні;
- психотерапевтична робота медичної сестри;
- санітарно-освітня робота.

Тема 12. Токсикоманії та проблеми пацієнтів з токсикоманіями. Прогноз. Експертиза. Нормативні акти МОЗ про строки лікування. Прогноз. Експертиза. Диспансерний облік. Роль медичної сестри в профілактиці токсикоманій

Клінічна картина барбітуроманії. Демонстрація хворих. Полінаркоманії.

Ознаки гострої інтоксикації барбітуратами; роль медичної сестри в діагностиці цих станів.

Принципи лікування токсикоманій. Синдром відміни токсичних речовин. Зняття абстинентного синдрому. Тактика медичного персоналу щодо хворих на токсикоманію та їх близьких. Запобігання таємному вживанню токсичних речовин.

Участь медичної сестри в лікуванні пацієнтів із залежністю від токсичних речовин. Експертиза. Прогноз. Профілактика токсикоманій.

Практичні навички:

- оцінювання загального стану пацієнта та його психічного статусу;
- виявлення проблеми пацієнта;
- особливості роботи молодшого медичного персоналу в наркологічному диспансері;
- документація в сестринській роботі;
- медсестринський процес при токсикоманіях;
- взаємовідносини між медичною сестрою та пацієнтом;
- проведення дезінтоксикаційних заходів;
- психотерапевтична робота медичної сестри;
- санітарно-освітня робота;
- особливості спілкування та поради рідним і близьким токсикозалежних пацієнтів.

Тема 13. Тютюнокуріння. Клінічна картина абстинентного синдрому. Профілактика та диспансеризація пацієнтів з токсикоманіями

Роль медичних працівників у боротьбі з тютюнокурінням. Методи доказової медицини, що характеризують залежність від нікотину (підвищений ризик виникнення раку дихальних шляхів, горла, легенів, гіпертонічної хвороби, облітеруючого ендартеріїту, гангрени кінцівок).

Організація роботи наркологічного кабінету, обов'язки фельдшера кабінету. Групи профілактичного обліку. Особливості роботи підліткового наркологічного кабінету.

Організація лікувально-профілактичної роботи з різними групами хворих. Роль молодшого медичного персоналу в проведенні лікувально-профілактичних заходів. Законодавчі акти, спрямовані на боротьбу з наркоманіями.

Практичні навички:

- оцінювання загального стану пацієнта та його психічного статусу;

- виявлення проблеми пацієнта;
- особливості роботи молодшого медичного персоналу в наркологічному диспансері;
- документація в сестринській роботі;
- планування медсестринської допомоги;
- взаємовідносини між медичною сестрою та пацієнтом;
- проведення дезінтоксикаційних заходів;
- методика приведення до тверезості при простому алкогольному сп'янінні;
- психотерапевтична робота медичної сестри;
- санітарно-освітня робота.

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Основні групи препаратів, що застосовуються в психіатрії.	1
2.	Принципи реабілітації психічнохворих. Дії медичної сестри в екстремальних та кризових ситуаціях. Профілактика екстремальних і кризових ситуацій.	1
3.	Екологічна психіатрія.	1
4.	Судомні стани в дитячому віці. Епілептична зміна особистості.	1
5.	Особливості клінічної картини шизофренії в підлітковому і літньому віці. Поняття про дефект психіки і наслідки хвороби.	1
6.	Неврози у дітей. Критерії психопатій. Систематика психопатій. Клінічні особливості. Патологія потягів.	1
7.	Особливості алкоголізму на фоні інших психічних захворювань (шизофренії, епілепсії, психопатій). Алкоголізм у жінок, клінічні особливості, прогноз.	1
8.	Вікові аспекти алкоголізму — алкоголізм у підлітково-юнацькому віці та у людей літнього віку.	1
9.	Полінаркоманії: поєднання хронічного алкоголізму з морфінізмом, барбітуроманією та ін.	1
10.	Лікування пацієнтів із залежністю від токсичних речовин. Експертиза. Прогноз. Профілактика токсикоманій. Принципи профілактичного спостереження та обліку осіб, схильних до немедичного вживання токсичних речовин.	1
	Усього	10

7. Методи навчання

Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу: лекції, практичні та індивідуальні заняття, самостійна робота студента, консультації.

Лекції проводяться з використанням мультимедійних презентацій.

Практичні заняття проводяться з використанням методичних рекомендацій, мультимедійних презентацій.

Самостійна позааудиторна робота студентів забезпечується методичними рекомендаціями.

У разі роботи в дистанційному режимі використовується віртуальне навчальне середовище вебсервісу GoogleClassroom.

Поточна комунікація з викладачем здійснюється в соціальних мережах Viber, Telegram (за вибором академічної групи).

8. Методи контролю

Передбачені наступні **форми контролю** успішності здобувачів освіти:

I. Поточний контроль (засвоєння теми) здійснюється на кожному практичному занятті з метою перевірки рівня засвоєння вивченого матеріалу, відповідно до поставлених завдань з кожної теми.

Методи контролю:

Методи усного контролю: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда. Методи письмового контролю: письмовий тестовий контроль, підсумковий тестовий контроль, розв'язування клінічних ситуативних задач.

Методи самоконтролю: уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз, виступ з доповіддю, виконання презентації за темою, самостійного опрацювання, виконання індивідуального дослідного завдання, відпрацювання та демонстрація практичних навичок.

Критерії оцінювання навчальних досягнень студента на практичних заняттях

– «відмінно» – студент володіє не менш ніж 98% знань з теми як під час опитування, так і тестового контролю. Добре орієнтується в предметній термінології. Чітко формулює відповіді на поставлені запитання. Практичні завдання виконуються в повному обсязі. При виконанні практичних навичок студент: без помилок виконує всі етапи алгоритму дій в повному обсязі, використовує стандарти та нормативну базу галузі охорони здоров'я; володіє навичками з охорони праці та інфекційної безпеки.

– «добре» – студент володіє знаннями в обсязі не менш ніж 80 – 97%, допускає несуттєві помилки, які виправляє, відповідаючи на запитання. Під час виконання тестових завдань відповідає на 80% питань. Практичні завдання виконані в повному обсязі, допускаються незначні помилки в підготовчому етапі. Допущені помилки не впливають на кінцевий результат процедури та стан здоров'я.

– «задовільно» – студент володіє знаннями з теми в обсязі не менше 65 – 79% під час опитування чи тестування. Відповіді недостатньо точні, навідні запитання їх не корегують. Практичні завдання виконані не в повному обсязі, допускає помилки, які завдають шкоди психологічному здоров'ю пацієнта.

– «незадовільно» – студент засвоїв менш як 64% навчального матеріалу з теми заняття. Нездатний відповідати на навідні запитання, оперує неточними формулюваннями. Практичними навичками не володіє, або допускає помилки, які завдають шкоди здоров'ю пацієнта.

II. Підсумковий контроль здійснюється після завершення вивчення дисципліни, базується на результатах оцінювання навчальної діяльності здобувачів освіти, які повністю виконали навчальну програму дисципліни і проводиться у вигляді диференційованого заліку. Оцінювання студентів проводиться за традиційною 4-бальною системою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Критерії оцінювання навчальних досягнень студента на диференційованому заліку

1. Критерії оцінювання усної відповіді при проведенні підсумкового контролю

Оцінка «відмінно» виставляється у випадку, коли здобувач знає матеріал у повному обсязі, ілюструючи відповіді різноманітними прикладами; дає вичерпно точні та ясні відповіді без будь-яких навідних питань; викладає матеріал без помилок і неточностей; вільно володіє матеріалом та відповідає на запитання різного ступеню складності.

Оцінка «добре» виставляється за умови, коли здобувач знає матеріал і добре його розуміє, відповіді на питання викладає правильно, послідовно та систематизовано, але вони не є вичерпними, хоча на додаткові питання студент відповідає без помилок. Відчуває складнощі лише у найважчих випадках.

Оцінка «задовільно» виставляється здобувачеві на основі його задовільних знань матеріалу дисципліни та при задовільному рівні його розуміння. Здобувач спроможний вирішувати видозмінені (спрощені) завдання за допомогою навідних питань, але відчуває складнощі; не спроможний самостійно систематично викласти відповідь, проаналізувати конкретну ситуацію, але на прямо поставлені запитання відповідає правильно.

Оцінка «незадовільно» виставляється у випадках, коли знання і вміння здобувача не відповідають вимогам «задовільної» оцінки.

2. Критерії оцінювання тестових завдань при проведенні підсумкового контролю

Для підсумкового контролю застосовують стандартизовані валідні тести, з однією правильною відповіддю

Оцінка	Критерій
«відмінно»	вирішено 98% і більше
«добре»	вирішено 80% - 97%
«задовільно»	вирішено 65% - 79%
«незадовільно»	вирішено 64% і менше

3. Критерії оцінювання виконання практичного завдання при проведенні підсумкового контролю

Під час оцінювання виконання практичного завдання відбувається оцінювання компетентнісних вмінь щодо планування і реалізації медсестринського процесу, та здійснення діагностичних втручань, оцінювання результатів і ефективності медичної допомоги, використовуючи стандарти та протоколи діяльності медичної сестри.

Критерій	Оцінка
Практичні навички виконує якісно, чітко, послідовно (за алгоритмом).	«відмінно»
Практичні навички виконує правильно, допускаючи помилки в підготовчому етапі. Допущені помилки не впливають на кінцевий результат процедури та стан здоров'я.	«добре»
При виконанні практичних навиків студент допускає помилки, які завдають шкоди здоров'ю пацієнта; не чітко виконуються підготовчий і заключний етапи алгоритму практичного навичку.	«задовільно»
Під час здійснення виробничих функцій, студент виконує окремі типові завдання професійної діяльності. Допускає помилки, які завдають шкоди здоров'ю пацієнта.	«незадовільно»

III. Контроль самостійної роботи

Оцінювання самостійної роботи, яка передбачена в тематичному плані дисципліни поряд з аудиторною роботою, здійснюється під час поточного контролю теми на відповідному аудиторному занятті. Оцінювання тем, які виносяться лише на самостійну роботу і не входять до тем аудиторних навчальної практики, контролюється під час підсумкового контролю.

Виставлення оцінки за самостійну роботу під час поточного контролю обов'язково супроводжується оцінювальними судженнями.

9. Методичне забезпечення

Комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни: методичні розробки лекцій, методичні розробки практичних занять, методичні рекомендації для виконання самостійної роботи.

10. Рекомендована література

Медсестринство в психіатрії / За ред. О.С. Чабана. Тернопіль: Укрмедкнига, 2001.

Психіатрія / За ред. О.К. Напрєєнка. К.: Здоров'я, 2001.

Медсестринство в психіатрії і наркології: підручник/ Погорєлов, С.Ю. Сезін. К.: ВСВ "Медицина", 2018.

Губенко І.Я., Шевченко О.Т., Бразалій Л.П., Апшай В.Г. Медсестринський процес. К.: Здоров'я, 2001.

Губенко І.Я., Шевченко О.Т., Бразалій Л.П., Апшай В.Г. Медсестринський догляд за пацієнтом. К.: Здоров'я, 2000.